

MIQUEL PUIG i REIXACH

**Noves dades dels anys 1760-1761
per a la història de les
institucions escolars d'Olot**

INTRODUCCIO

L'història de les institucions escolars a Olot en el segle XVIII mostra un progressiu desenvolupament, a remolc de l'augment demogràfic que tan notòriament experimentà la vila. En encetar la divuitena centúria Olot només comptava amb un mestre públic de primer ensenyament, i un altre per a la "gramàtica" o segon ensenyament. L'any 1726 es desdoblaria el primer, i el 1778, després d'alguns anys d'intents, es crearien dos magisteris de segon ensenyament, un per a la gramàtica i l'altre per a la retòrica.

Entremig, però, d'aquestes dades, hi ha diversos intents d'establir a Olot un ordre religiós que específicament es dedicués a l'ensenyament. Cal pensar que llavors, amb l'ensenyament a mans exclusivament dels municipis, no sempre era fàcil de dotar de continuïtat i competència aquells magisteris, car per altra banda era inexistent la formació de mestres. Per això malda ven molts municipis per confiar l'ensenyament a la seva vila a un ordre religiós, ja que aquests els oferirien una institució escolar complexa, orgànica, amb uns individus preparats i amb un contingut moral i religiós vist com a indispensable pels prohoms d'aquella societat. A part de suposar-los que els alumnes no haurien de pagar l'aportació mensual que se'ls exigia per a completar el sou dels mestres que pagava el municipi.

Olot intentà d'establir-hi els dos únics ordres religiosos d'ensenyament existents llavors: jesuïtes i escolapis. Els primers, vinculats al testament d'Antoni Llopis, mort el 1753, pel qual els deixava béns per a establir-se a la vila. Pel que fa als escolapis, s'intentà d'establir-los a Olot en dues ocasions al segle XVIII: el 1728 i el 1760-61.

Respecte d'aquests, el P. Claudi Vilà en publicà una voluminosa història del col·legi d'Olot fa alguns anys (1). Però, rellegint-la, sempre hem tingut la sensació que els dos primers capítols, dedicats a la pretesa fundació del 1760, eren un apressat afegit d'última hora. Ho indica no sols el desordre amb què són redactats (2), sinó sobretot les escasses dades que hi aporta. De fet,

un més profund estudi de l'Arxiu General dels Escolapis, a Roma, proporciona dades inèdites respecte d'aquells anys i aquelles gestions que haurien pogut tenir notòria incidència en el desenvolupament escolar olotí del segle XVIII. Amb ànim, doncs, de donar a conèixer aquestes dades inèdites del susdit arxiu romà, ens centrarem en aquella pretesa fundació escolàpia dels anys 1760-61, amb tots els factors que hi intervingueren.

L'ACTUACIO DEL MUNICIPI

Recordem, tot fent-ne cronologia, les dades aportades per l'Arxiu Municipal d'Olot i recollides gairebé totes en el llibre del P. Claudi Vilà.

En primer lloc, tenim una sèrie de documentació, tota ella del mes d'agost del 1760, que amb una sorprenent celeritat comprèn en poc més d'una setmana, des de la petició de l'Ajuntament d'Olot als escolapis perquè vinguin a fundar-hi un col·legi, fins a la signatura de les capitulacions o contracte entre ambdues institucions:

1/22 d'agost del 1760: Poder atorgat pel Provincial dels Escolapis de Catalunya al P. Josep Mirós per a portar les bases de fundació amb l'Ajuntament d'Olot (3).

2/23 d'agost: Acta de la sessió municipal on s'acordà d'admetre la fundació a la vila d'un col·legi d'escolapis (4).

3/23 d'agost: Poders atorgats a Magí Soler per acordar la fundació amb els escolapis (5).

4/31 d'agost: Capitulacions o pactes entre l'Ajuntament d'Olot i els escolapis (6).

Llavors, fins al cap de mig any no trobem a l'Arxiu Municipal d'Olot cap altra referència a aquesta fundació: la carta adreçada pel Provincial dels Escolapis de Catalunya als nous regidors d'Olot que ho eren el 1761, demanant-los de "ratificar y aprobar los Pios deseos del Ayuntamiento pasado", carta datada el 23 de febrer del 1761 (7).

Sorprèn, doncs, la rapidesa en el sorgiment del tema, el pas al contracte i tot seguit el silenci. Es aquí on la documentació romana ens aporta una mica de

llum. Hi ha una carta del Provincial al P. General de l'Ordre, a Roma, en la qual, amb data del 31 de gener del 1761, li historia aquesta pretesa fundació.

Per ella (8) podem deduir que la iniciativa de la fundació provingué d'un regidor d'Olot, els fills del qual estudiaven en un col·legi escolapi, i que llavors es trobaven de vacances a Olot, essent-hi també amb ells el seu mestre escolapi, P. Josep Mirós. No se'ns hi diu el nom d'aquest Regidor, però l'identifiquem amb el Regidor segon, Agustí Serrat Calvó, ja que a la carta se'l qualifica de Regidor "*primus scilicet a Decano*". El suposem pare de Jaume Serrat-Calvó i Prat, posteriorment destacat polític olotí i que ens consta que llavors era deixeble del col·legi de Mojà (9). Cal creure, doncs, que fou amb aquest bon apadrinament cara al municipi i a les bones relacions entre el Regidor i l'escolapi P. Mirós, com es passà ràpidament a les capitulacions.

Però —seguim amb la mateixa carta— mentre es feien els acords municipals i les capitulacions, el Regidor Degà Ildefons Castellà n'era absent per malaltia, precisament ell al qual, segons definició del P. Provincial escolapi, els jesuïtes li eren del tot estimats i els escolapis, en canvi, odiats. I així reintegrat a l'Ajuntament, passada la malaltia, es produí la paràlització de les gestions de la fundació escolàpia. De fet, seguint les actes municipals, hem trobat que el citat Regidor Degà no hi apareix des de la sessió de l'1 d'agost del 1760 fins a la del 6 d'octubre, en què torna a aparèixer-hi.

D'aquí el motiu i contingut de la carta escrita del Provincial a l'Ajuntament d'Olot el 23 de febrer del 1761 i que ja hem ressenyat: pensem que des del dia 7 d'aquell mateix mes hi havia a Olot un nou Ajuntament de Regidors, segons era costum de canviar anyalment (10). Per això en aquella carta es refereix al desig que els escolapis fundessin a Olot per part del "*Magnífico Bayle y Regidores sus inmediatos predecesores*", demanant-los ara que "*V. Magnificencia se digne ratificar y aprobar los Píos deseos del Ayuntamiento pasado*".

No s'hi valgueren, per tant, els bons oficis d'aquell regidor, tot i que —acabem amb la carta que historia

la fundació— arribà a prometre 100 lliures anyals dels seus propis béns per a cobrir les despeses del col·legi (11).

ELS JESUITES

El P. Claudi Vilà, en el seu llibre citat, detalla les vicissituds de l'intent dels jesuïtes de fundar un col·legi a Olot aprofitant els béns que els havia llegat el patrici Antoni Llopis, mort el 15 d'abril del 1753. La darrera data que ens hi aporta és una instància del 1756, respecte de la qual sentència: "no es sólo esta instancia lo que perdemos de vista; es el problema entero (*de la fundació jesuítica*) el que queda en la sombra sin documentación posterior conocida" (12).

No obstant, els intents dels jesuïtes prosseguiren més enllà, i arribaren a interferir-se amb els intents escolapis d'establir-se abans que ells a Olot. De fet el 1758, en sessió municipal del 9 d'octubre, s'acordava "que se conceda licencia y permiso al Escribano de Ayuntamiento paraque pueda entregar copias autorizadas al Rdo. P. Rector del Colegio de la Compañía de Jesús de la Ciudad de Gerona de las deliberaciones tomadas por el Ayuntamiento sobre la admisión del collegio que se intenta fundar en la presente villa (*d'Olot*)" (13). Les deliberacions corresponien a les preses en sessions del 12 d'octubre i 26 de desembre del 1754, i 12 de setembre del 1756 (14). Continuaven, doncs, les gestions i esperances per a assolir aquell establiment, i d'aquelles esperances en tenim un parell més d'exemples: una carta del P. Llorenç Ricci tramesa des de Roma l'1 de novembre del mateix 1758 al P. Josep Pedralvez, Rector del Col·legi de Jesuïtes de Girona, sobre administració i vendes dels béns que, ens diu, són "destinados a la futura fundación de Olot" (15). Per un altre cantó, l'any següent, el 1759, els jesuïtes feren sufragis "por el Dr. Pedro Marin Orri, y Pastors, difunto B. (*Benefactor*) del futuro Colegio de Olot" (16).

D'aquí la forta oposició que alçaren els jesuïtes contra l'intent de fundació escolàpia que s'havia originat a Olot i que òbviament els trepitjava un terreny que també ells pretenien. Aquesta oposició quedava reflecti-

da en la primera carta que el Provincial dels escolapis de Catalunya adreçava al General de l'Ordre, a Roma, després de signades les capitulacions per a la fundació a Olot (17). Més endavant tornem a trobar reflectida aquesta oposició en una nova carta d'entre els mateixos, en la que insistint-li en la necessitat d'agilitzar la fundació, l'informava que després dels primers moments d'embranchada fundacional, ara els ànims dels olotins s'anaven refredant a instàncies dels jesuïtes (18). I ja hem fet esment abans de l'opinió del Regidor Degà favorable als jesuïtes i contrària als escolapis.

De fet aquest estorbament dels jesuïtes a la fundació escolàpia no era pas nou. A Catalunya, quinze anys abans, havien impedit d'establir-se els escolapis a Lleida, i havien posat bones traves a les fundacions de València, Saragossa i Castelló de la Plana (19). No obstant, el que els escolapis no reeixissin en la seva fundació a Olot no suposà que els jesuïtes hi tinguessin millor sort, tot i seguir-hi treballant: el 22 de febrer del 1761 el Rector del col·legi de la Companyia de Jesús a Girona, P. Jacint Torres, s'havia adreçat al Bisbe de la mateixa diòcesi demanant que aprovés la fundació olotina, a la qual petició es respongué no haver-hi inconvenient, sempre i quan s'acudís a Madrid en sol·licitud de reial permís. Com efectivament es féu, car dos dies després, el 24 de febrer, s'atorgaren poders notariais a Salvador Pujals, agent de negocis a Madrid, per tal que ho tramités. No obstant, tot els ho desbarataria l'expulsió de què els jesuïtes foren objecte l'any 1767, com reconeixerien més endavant els propis jesuïtes quan, restablerts a la Península Ibèrica passada la guerra de la invasió napoleònica, intentaren de nou d'establir-se a Olot (20).

GESTIONS I DIFICULTATS PER PART DELS ESCOLAPIS

A) *El moment de l'Escola Pia Catalana*

Cal ara centrar-nos en l'activitat duta a terme pels escolapis per tal d'establir-se a Olot. Recordem que les primeres gestions que hem trobat ressenyades són de l'agost del 1760, el mes en què, amb gran celeritat, s'arribà inclús a signar les escriptures. Doncs bé, el P. Francesc Plana, qui tenia el càrrec de Provincial dels escolapis de Catalunya, feia tan sols dos mesos —concretament el 14 de juny del 1760— que ho havia estat nomenat. O bé, doncs, aquesta fundació feia ja temps que s'anava gestant, o bé cal concloure que es degué a iniciativa particular, com potser es podria desprendre de la carta del P. Provincial al P. General, ja citada, en què s'al·ludia al fet que el P. Mirós es trobava a casa d'uns alumnes seus fills d'un Regidor. A favor de la primera conclusió, l'única possible referència a l'intent de fundar a Olot abans de l'elecció del Provincial Francesc Plana, podria ser una carta adreçada pel P. Passarell i tota la comunitat del col·legi escolapi de Mataró al P. General, datada el 18 d'agost de l'any anterior, 1759, segons la qual de l'elecció del futur Provincial depenia l'establiment dels escolapis a Barcelona i a altres llocs (21).

Abans de seguir endavant tinguem ben present, però, que l'Escola Pia de Catalunya no es trobava precisament en un moment òptim. Al contrari, era notòria la divisió greu dels escolapis en dos bàndols o corrents que segons l'historiador escolapi P. Llogari Picanyol, hom podia qualificar-los de "corrent reaccionari" i "corrent progressista". Doncs bé, el P. Francesc Plana, escollit pel P. General de l'Ordre per a regentar els escolapis catalans, pertanyia al corrent reaccionari i —en paraules del citat P. Picanyol— era "buen religioso, sí, como lo reconocían también los contrarios, pero una verdadera nulidad en cuanto a ciencia y arte de gobierno y que, por lo mismo, no se hallaba a la altura de lo que las circunstancias exigían (...). El nombramiento de rectores, en cuya candidatura no había intervenido la otra

corriente, fue combatido en seguida y muy ásperamente empezando desde aquel entonces la serie de protestas, cartas, recursos a la Nunciatura de Madrid, comunicaciones de obispos, etc., en cantidad verdaderamente abrumadora. Añádanse a ello los chismes y bandos creados entre los religiosos y los seglares, que intervienen en nuestros asuntos de una manera harto descarada; la desorganización y pésimo funcionamiento de los colegios, etc." (22). Tenint present, doncs, aquesta situació —que reprendrem al final— resseguint l'intent fundacional a Olot ara des de la perspectiva de la pròpia Escola Pia.

B) *Les capitulacions*

Els pactes o capitulacions entre municipis i Escola Pia, constitueixen el document més important de totes les fundacions d'aquell temps, atès que en elles s'hi especifiquen les bases tan institucionals, com escolars i econòmiques, que en el futur regirien la vida del col·legi. Les corresponents a la fundació d'Olot foren ja publicades en llibre del P. Claudi Vilà, segons hem referit en un començament, transcripció a la qual ara ens remetem.

Recordem que, bàsicament, el municipi es comprometia a dotar cada any el col·legi amb 400 lliures moneda de Barcelona, destinades a la manutenció dels religiosos que hi ensenyarien, a més d'altres 1.500 lliures per a la construcció del nou edifici destinat a col·legi i vivenda. En correspondència, els escolapis es comprometien a destinar a Olot els religiosos que fessin falta per tal que a llarg terme s'hi ensenyés des de llegir i escriure a la filosofia, passant per l'àritmètica, la gramàtica, la poesia i la retòrica.

El text d'aquestes capitulacions, publicat pel P. Claudi Vilà, és en la seva base primera —on es fixen els mestres de què es disposarà— un xic confús. De fet el citat autor hi llegeix que els escolapis que hi serien destinats al començament serien tres: un per a llegir, escriure i comptar, un segon per a la gramàtica, i l'altre per a la retòrica. Contràriament, de la lectura del text sembla desprendre's que en un principi serien cinc: tres per a

les escoles de llegir, escriure i comptar, i dos per a l'ensenyament de la gramàtica (23).

No obstant, les diverses cartes amb què el P. Provincial de Catalunya parla d'aquestes capitulacions amb el P. General de l'Escola Pia, fan referència a quatre escolapis per al començament, nombre ampliable fins a 12 (24). La dotació de 400 lliures semblà escassa a Roma (25) i des d'allí s'insistí en la conveniència d'afegir-hi les fundacions de misses per a 12 sacerdots, que arrodonirien els ingressos econòmics. Per altra banda, semblava bé el nombre de 12 religiosos, car s'era del parer que una comunitat de nombre més reduït no permetia la perfecta observança de les exigències de la vida religiosa (26).

Respecte de la dotació econòmica, pensem que l'Ajuntament no feia sinó —com era costum en aquest tipus de fundacions— destinar la quantitat que ja normalment s'aplicava a atendre l'ensenyament a la vila: els tres mestres seglars amb què llavors es comptava a Olot, percebien de salari 100 lliures anyals cada un —més unes petites aportacions per part dels alumnes, que no es mantindrien cas de fer-se'n càrrec els escolapis—, al qual pressupost calia afegir el lloguer de les cases que habitaven i les despeses de reparacions i altres imprevistos que sovint es presentaven. Realment per als escolapis podia semblar poc les 400 lliures anyals per al nombre de religiosos que es pretenia. En altres casos les dotacions dels municipis —a part dels estipendis pels serveis religiosos ja esmentats— es veien augmentades mitjançant les aportacions de persones particulars. Recordem que els jesuïtes si pretenien establir-se a Olot era precisament gràcies als béns que els havia deixat N'Antoni Llopis. Una altra fundació pretesa pels escolapis en aquell moment, la de La Bisbal, venia sostinguda per 150 lliures promeses per un altre particular, que unides a les 400 que també els prometia aquell municipi, sumaven anyalment 550 (27). Pel cas d'Olot, ja hem citat com aquell Regidor també n'havia promès 100 anyalment, però el silenci entorn d'aquesta qüestió ens permet de sospitar, si més no, que la promesa no pren-

gué consistència, com en altres casos en què aquestes donacions venien avalades per un testament.

C) *Nomenament d'un comissionat a Madrid*

Signades ja les capitulacions —31 de setembre del 1760— es cuità de trametre a Madrid un escolapi que gestionés l'autorització règia per a l'establiment que es pretenia de fer a Olot. En un principi el superior Provincial de Catalunya ho proposà al P. Rafael Passarell, que estava treballant en la fundació escolàpia de La Bisbal (28), al qual escrigué repetidament demanant-li d'acceptar-ne l'encàrrec. La resposta del P. Rafael fou negativa, adduint precisament el fet d'estar ocupat en aquella altra fundació. Finalment es resolgué d'enviar-hi per a aquesta comesa el P. Josep Mirós, el que havia gestionat directament a Olot la signatura de les capitulacions, tot i que el nomenament a favor d'aquest no fou del tot ben vist pel P. General de l'Ordre (29).

La negativa del P. Passarell a traslladar-se a Madrid, a part de la justificació donada d'estar ocupat a La Bisbal, és comprensible si hom té present que era un dels capdavaners del bàndol "jove" (qualificatiu donat en l'època) de les dissensions en què llavors es trobava dividida la província escolàpia de Catalunya, els seguidors del qual fins i tot rebien el nom de "rafaelistes". Precisament pocs mesos abans aquest escolapi s'havia traslladat per pròpia iniciativa —decisió agosarada per a la rigidesa de la vida religiosa de llavors— a Roma per tal d'informar directament el P. General del que s'esdevenia entre els escolapis de Catalunya (30). Amb aquestes circumstàncies, ben poc podia interessar-li de veure's bandejat de Catalunya per un temps indefinit amb el seu trasllat a Madrid.

Ignorem, pel contrari, si el P. Mirós podia tenir motius especials per a no dubtar a l'hora d'acceptar el càrrec i traslladar-se ràpidament a Madrid. Hi ha, sí, un cert interès perquè fos aquest qui en tingués cura, per part del Regidor d'Olot que en patrocinava la fundació, i que fins s'oferia per a sostenir-li totes les despeses. Però sobretot hi ha un element reiteratiu en la

correspondència cursada referent d'aquesta tramesa: la conveniència d'urgir-ne totes les gestions, de no demorar el permís del Rei, per tal d'avançar-se a la forta oposició que l'intent fundacional d'Olot havia alçat, especialment impulsat per part dels jesuïtes (31).

Finalment, doncs, fou el P. Josep Mirós qui arribà a Madrid (exactament el 20 de novembre del 1760 (32)) per a fer-se càrrec del permís reial per a la fundació pretesa d'Olot, i és per tant comptant amb aquest i les seves gestions prop d'altres persones, com veurem tot seguit, que el P. Provincial podia assegurar als regidors d'Olot, l'any 1761, que, de ratificar ells l'acord pres per l'anterior Ajuntament, ell els obriria "el último paso se debe dar para que tenga un feliz éxito la pretensión" (33).

C) *Gestions a Madrid*

Poques són les notícies que tenim respecte de les gestions del P. Mirós a Madrid. De fet, la major part de la correspondència d'ell conservada s'ocupa de disculpar-se de les baralles amb què topà amb els escolapis de Madrid d'on s'hostatjava, degudes principalment a les despeses econòmiques que els ocasionava (34), fins i tot arribant a ser calumniat d'inepte i d'apòstata davant del P. Provincial de l'Escola Pia de Castella (35), acusacions respecte de les quals no disposem de suficient base documental com per a ocupar-nos-en.

Ja des del primer moment hom cercà l'aval d'una persona ben vista davant del Rei, el P. General dels Dominics, a qui escriví el P. General dels Escolapis, a petició del Provincial de Catalunya tantost foren signades les capitulacions (36). Per altre cantó, el propi P. Provincial tingué ocasió d'entrevistar-se amb ell a Igualada, poc abans de trametre a Madrid el P. Mirós (37).

Les úniques referències que llavors tenim pràcticament de l'activitat del P. Mirós a la Cort en relació amb la fundació d'Olot són els seus contactes amb aquest P. General dels Dominics, al qual visità repetidament, rebent d'ell la promesa de posar-hi la seva part per tal de fer anar endavant la fundació. Més endavant, en una

carta del P. Mirós al seu superior General, del 22 de novembre del 1761, se'ns aclareix el paper a jugar pel P. General dominicà: calia gestionar el permís per a fundar a Olot directament del Rei, sense intervenció del Consell Suprem de Castella. Altrament —conclou la citada carta— els PP. Jesuïtes, pels quals el Bisbe era molt ben vist, tractarien d'impedir-ho (38). Ignorem a quin bisbe es refereix el P. Mirós en aquesta carta. Si més no, recordem el que hem dit en parlar dels jesuïtes, de com el febrer del mateix 1761 s'havien atorgat poders notariais a Salvador Pujals, agent de negocis de Madrid, per tal de tramitar la llicència reial per a fundar a Olot, amb la qual el bisbe de Girona no tindria inconvenient a aprovar aquella fundació jesuítica.

Del que no podem tenir dubte és de la tendència del poderós Consell Suprem de Castella —una mena de ministeri de l'interior, amb plenes atribucions i competències— a impedir l'augment de fundacions religioses, tant amb el propòsit de frenar l'amortització, com de secularitzar l'ensenyament (39), prenent com a base legal el centenari "decreto de Millones" del 13 de setembre del 1621 pel qual es prohibien noves fundacions d'establiments religiosos (40). Les notícies que sobre aquesta fundació escolàpia d'Olot estan recollides en el llibre *"Noticia dels Religiosos carmelitas enterrats en aquest Monastir de N^a Mare Sma. del Carme de esta Vila de Olot"* (41) són taxatives en aquest sentit:

"En 1760 o cerca lo Mag. Ajuntament atenent la ensenyansa dels PP. Escolapios y altres cosas bones per lo comú de la vila y no danyosas als demás Ecclesiastichs, los proporciona lo fundar en esta vila: pero avent dit Ajuntament proposat lo assumpto al Real Consell de Madrid, se li respongué negative". "...però proposant est assumpto al Real Consell de Madrit, aquest mirant de altre manera lo assumpto y petició respongué no a dits Regidors". Enlloc de la correspondència que hem examinat no hem sabut trobar cap referència a aquestes gestions prop de Madrid per part de l'Ajuntament olotí, apareixent-hi sempre només els citats PP. Mirós i General dels Dominics.

I a partir de la carta del primer anteriorment ci-

tada (22 de novembre del 1761), tampoc no hem sabut trobar cap altra referència donada pel propi P. Mirós respecte de la fundació d'Olot. En aquesta mateixa carta es parla també de la fundació a Barcelona, i serà aquesta i la de La Bisbal les fundacions que a partir d'ara reclamaran l'atenció epistolar.

E) *Dificultats internes a l'Escola Pia*

La correspondència d'aquests anys que hem anat resseguint cercant-hi dades d'Olot, va plena de comentaris i fets respecte de les dissensions internes que convulsionaven l'Escola Pia catalana, i a les que ja ens hem referit. Doncs bé, als factors contraris a la fundació d'Olot que hem anat veient, ens cal ara afegir el destorbament que a aquesta suposà el mal moment que vivien els escolapis catalans. Hi ha mostres epistolars específiques referides a això. En una carta datada a Mataró el 30 de juny del 1761, el P. Joan B. Vidal fa present al P. General de com les dissensions internes han motivat que el bisbe de Girona ha refusat el decret per a concedir la nova fundació, suposem ésser la de La Bisbal (42). Una altra carta és la del P. F. M. Reginald Baró, OSVM., datada a Barcelona el 12 d'octubre del mateix any i dirigida també al P. General dels escolapis, en què lamentant-se d'aquella situació, volia fer-li constar com abans les escoles pies tenien gran acceptació i eren tingudes en gran honor tant a la ciutat de Barcelona com en d'altres llocs, i com ara havien esdevingut burla i objecte de detracció. Per això —concloïa— les poblacions podien deixar de demanar fundacions, els amics giraven l'esquena a l'Escola Pia i les persones devotes refredaven els seus ànims, derivant-se d'aquí molts danys que no podrien ser reparats en molts anys (43). Més concreta és, encara, la següent carta, datada a "Catalunya" el novembre del 1761 (el dia és il·legible) i tramesa sense signar al mateix destinatari que les anteriors. Traduïda diu: "trobaràs la ciutat de Mataró, abans tan equànime i favorable a la Religió (*es refereix a l'Escola Pia*), ara contrària en gran manera. Les ciutats de Barcelona, Girona, Vic i Balaguer, que abans enaltien

la Religió amb no poques lloances, ara les trobaràs també contràries. Les fundacions de Valls, Olot, Berga i Barcelona (suara esmentada) les trobaràs destorbades i frustrades. La de La Bisbal no del tot destruïda, però tanmateix no sé què en serà, mes m'ho temo. El virrei mateix de Catalunya, el Marquès de la Mina, que abans afavoria la Religió, va dir de viva veu al nostre Provincial (oh calamitat nostra) que no esperava d'ell res de bo" (44).

Bé és cert que totes aquestes cartes han d'ésser examinades amb reserves en desconèixer la forma de pensar i els interessos dels seus redactors. Però al marge d'aquesta subjectivitat és prou clar que tampoc no era aquell un bon moment per a pretendre noves fundacions, fins que l'Escola Pia catalana no trobés la seva justa identitat.

CONCLUSIO

Després de la darrera carta citada ja no torna a aparèixer el nom d'Olot en la correspondència general fins al cap d'un any i mig, en què, en una nova carta del P. Provincial de Catalunya al seu superior General, i després de comentar —encara!— que donades les dissensions internes no li és cap sorpresa que no es tingui força per a aconseguir els permisos regis per a les fundacions, li diu que a més de les fundacions de La Bisbal i d'Olot, el P. Josep Caballol tractarà de la fundació de Cambrils (45). I després, res més.

Ja hem vist que aquesta fundació escolàpia a Olot si alguna cosa tenia eren dificultats i no pas facilitats. Les dificultats són l'element més reiteratiu al llarg d'aquesta exposició que sobre les dades que ens aporta la documentació de l'Arxiu General dels Escolapis a Roma hem anat bastint.

En primer lloc, dificultats per part de l'Ajuntament d'Olot, en especial per part del Regidor Degà; dificultats alçades pels jesuïtes en defensa de les pretensions que també ells tenien de fundar a Olot; dificultats per part dels organismes de Madrid, no gens favorables a l'extensió dels ordres religiosos; i dificultats sorgides per

part dels propis escolapis, que es debatien en dissensions internes.

No és estrany, doncs, que la fundació d'un col·legi d'escolapis que hom pretenia de fer a Olot no anés endavant, a l'igual que les altres fundacions del moment, que hem anat citant de passada: Valls, Berga, Barcelona, La Bisbal, Cambrils... Fins passada la invasió napoleònica, el 1815, no aconseguirien els escolapis catalans cap nova fundació al Principat. Olot ho intentaria de nou el 1849, però fins el 1858 no hi reeixiria definitivament.

Mentrestant, però, l'activitat docent a Olot havia anat seguint el seu curs normal, al marge d'aquests intents d'establiment escolapi. Del primer ensenyament en tenien cura dos mestres que ja portaven molts anys fent-ho, a entera satisfacció del municipi: Jeroni Llauro i Jaume Barnó, que hi havien accedit mitjançant les oposicions celebrades el 1749, i que encara continuarien en el càrrec molts anys més. En Barnó encara ho era el 1793, i en Llauro fins a la seva mort, el 1782. El segon ensenyament no presentava la continuïtat en els mestres com el primer ensenyament. L'any 1760 regentava aquesta aula el prevere olotí Esteve Cots, que n'havia guanyat les oposicions convocades pel municipi el 1752. Aquest mestre morí precisament durant les gestions per a fundar els escolapis a Olot, a finals de març del 1761. Calgué al municipi de convocar noves oposicions, mentre un mestre interí, Francesc Moga, permetia que no s'interrompessin les classes. Les oposicions tingueren lloc el 13 de maig del 1761, i foren guanyades per Miquel Major, barceloní i fins llavors mestre de gramàtica a Torroella de Montgrí.

Frustrat l'intent d'establir a Olot un col·legi d'escolapis, i expulsats de l'estat espanyol els jesuïtes, el municipi prosseguí amb els seus desitjos de dotar millor l'ensenyament a la vila: el 1772 l'ajuntament s'adreçà al Rei demanant que els béns d'Antoni Llopis, destinats en un principi als jesuïtes, que ara eren inexistents a la Península, poguessin dedicar-se a noves necessitats, entre elles la creació d'un nou magisteri de segon ensenyament, ja que "contiene la mencionada Villa tan nu-

meroso Pueblo, que es otro de los mayores del Principado y de gente por otra parte mui laboriosa, de vivo ingenio, y buena disposición para adelantar en las Artes y ciencias: y con todo así por la corta esfera de aquel País, y alguna falta de fábricas, a que poder aplicarse, como por la falta de enseñanza, no teniendo mas que un Maestro de Gramática para el numeroso concurso de oyentes, que de la Villa y su comarca allí acuden, se ven precisados á correr ésta, y demás Providencias del Reyno para sus ganares, y satisfacer a sus deseos y laboriosos espíritus y también á quedar faltos de la educación tan importante para toda carrera y estado" (46).

Aquest segon magisteri s'aconseguiria el 1778.

NOTES

- (1). VILA PALA, Claudio, *Escuelas Pías de Olot*, Salamanca, 1974, 746 pàgs. + 8 làms. fora text.
- (2). Per exemple, a la pàgina 30 s'afirma que "nada sobre el particular (la fundació d'Olot) descubrimos en las actas de las sesiones municipales" i tot seguit, passant full, a la pàg. 32 s'hi diu: "El libro "Deliberaciones 1754 — 1762" del Ayuntamiento ofrece el acta de la sesión del 23 de agosto de 1760..." en què es demanà d'admetre l'Escola Pia a la vila.
- (3). VILA PALA, *op. cit.*, pàg. 37.
- (4). Arxiu Municipal d'Olot (A.M.O.), *Deliberacions* 1754-1762, fols. 17 vº i 18 vº del 1760. Reproducció de l'acta a VILA PALA, *op. cit.*, pàgs. 32-33. Sorprenentment a la nota 18 de la pàg. 32 d'aquesta obra se'ns indica: "Faltaron a la reunión los regidores Francisco Masbernát, Sebastián Casadevall, Pablo Llorens, Francisco Bassols y Juan Bª Masdexaxars". Aquests regidors no ho eren durant l'any 1760, sinó que corresponen a l'annualitat del 1761.
- (5). A.M.O., *Manual de la Vila 1758-1761*, fols. 73 vº - 74 rº del 1760.
- (6). Transcrites i comentades a VILA PALA, *op. cit.*, pàgs. 35-45.
- (7). Transcrita a *Ibidem*, pàgs. 30-31.
- (8). Arxiu General dels PP. Escolapis a Roma (A.G.E.P.), Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, nº 6. Text original llatí a l'apèndix documental, *infra*, n.º III.
- (9). En un full solt de l'A.M.O., lligall "Miscel·lània, documents antics d'interès municipal", plec II, referent a la vida de Jaume Serrat-Calvó llegim: "D. Jayme Serrat-Calvó y Prat nació en Olot en marzo de 1751. En 1759 fue enviado al Colegio de PP. Escolapios de Moyá donde aprendió la gramática y la retórica".
- (10). Regidors el 1760: Ildefons Castellar, Agustí Serrat Calvó, Francesc Serra Ginesta, Francesc Camps, Josep Giralt, Pere Portalló i Miquel Plana, essent Batlle Reial Antoni Sala; Regidors el 1761: Segimon Roure, Francesc Masbernát, Sebastià Casadevall, Pau Llorens, Francesc Bassols, Joan B. Masdexexars i Cristòfol Masllorens, essent Batlle Reial Josep Sargatal.

- (11). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, nº 5, text a l'apèndix documental nº II. Remarquem que en ell es qualifica el regidor protector de la fundació com a "Consul Oloti Decanus". La qualificació creiem, però, que queda esmenada en la carta posterior (apèndix documental, nº III).
- (12). VILA PALA, *op. cit.*, pàg. 30.
- (13). A.M.O., *Deliberacions 1755-1762*, fol. 16 rº del 1758.
- (14). Les sessions esmentades figuren en els corresponents llibre de deliberacions municipals de l'A.M.O. Certificades notarialment, són també al mateix arxiu, secció "Hospici", lligall "Documentos varios del Hospicio y A. Llopis", plec "Negociación de los permisos de la Villa y Comunidad de Clérigos para la fundación".
- (15). A.M.O., *Ibidem*, plec "Antoni Llopis".
- (16). Arxiu de la Corona d'Aragó, Monacals, vol. 2596, "Libro segundo de la Administración de la Sacristía del Colegio de Lérida que empieza á 20 de Marzo de 1750, en que concluyó su primera visita el P. Provincial Gabriel Juan", fol. 381.
- (17). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, nº 3, text a l'apèndix documental nº I.
- (18). *Ibidem*, plec P. F. Plana, nº 5, text a l'apèndix documental, nº II.
- (19). Vegi's UNANUA PAGOLA, José, *Proyecciones del s. XVIII en la historia fundacional de las Escuelas Pías en España* (Luces y sombras), "Analecta Calasanciana" XIX (1977) 209-251, especialment per a Lleida les pp. 226-228. També LECEA, Joaquín, *Las Escuelas Pías de Aragón en el siglo XVIII*, Madrid 1972, especialment les pp. 145-147.
- (20). Per totes aquestes darreres dates, A.M.O., Secció "Hospici", lligall "Documentos varios del Hospicio y A. Llopis", passim.
- (21). A.G.E.P., Reg. Gen. B 208, plec P. Passarell, nº 4: "...Tandem certo sciat Pat. Vestra quod a futura novi Provincialis electione pendet Religionem nostram Barcinone, et alibi statuere".
- (22). PICANYOL, Llogari, *Memorias históricas de las Escuelas Pías de Cataluña*, "Sabadellum" IV (juliol 1963) 48. Vegi's també *ibidem*, "Sabadellum" II (octubre 1961) 79-80.
- (23). VILA PALA, *op. cit.*, p. 38. El text transcrit, pel que fa referència al nombre de Religiosos diu: "...en el primer ingreso deva constituhir tres Maestros para enseñar de leher, escribir y Aritmética. Y que en el aula de leher, si es

numeroso el concurso de niños, devan assistir los Ayudantes necesarios, dos para la enseñanza de la Gramática, esto es uno para los que empezarán y el otro para enseñar Poesía y Rethórica...”.

- (24). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, s/n., carta del P. Provincial al P. General, sense datar: “Villa Oloti petit in primo ingressu quatuor Religiosos pro quatuor scholis respectivis legentium scilicet, usque ad Rhetoricam inclusive”. També cita *ibidem*, plec P. F. Plana, n° 7, text original a l'apèndix documental, n° IV.
- (25). A.G.E.P., Reg. Gen. B 170, p. 263, minuta de la resposta del P. General a la carta del P. Provincial del 8 d'octubre. Roma, 13 de novembre del 1760.
- (26). A.G.E.P., Reg. Gen. B 170, pàgs. 431-432. Minuta de la carta del P. General al P. Provincial. Roma, 5 de març de 1761.
- (27). Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n° 21, Carta del P. Provincial de Catalunya al P. General, Mataró, 9 de gener del 1762.
- (28). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n° 2. Carta del P. Provincial al P. General, Molà 24 de juliol del 1760, comunicant-li haver constituït delegat per a la fundació de La Bisbal el P. Rafael Passarell.
- (29). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, Nos 3 i 4 (text de la primera a l'apèndix documental n° I). Minuts de les respostes del P. General respectivament a *Ibidem*, Reg. Gen. B 170, pàgs. 263 (13 de novembre del 1760) i 326-328 (24 de desembre del 1760).
- (30). PICANYOL, Llogari, Moyá y los escolapios moyaneses, Barcelona 1956, pàgs. 99-105; ———, Sesenta años de fecunda labor cultural y pedagógica en los colegios de escolapios de Cataluña, Sabadell 1966, pàgs. 62-68.
- (31). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n° 5, text a l'apèndix documental, n° II.
- (32). Data treta de l'A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec “Castella”, carta del P. Rector del col·legi de Madrid al P. General, Madrid 24 de març del 1761. Encara el 1773 trobarem el P. Mirós documentat a Madrid duent a terme davant la Cort gestions per a l'Escola Pia de Catalunya. (Vegí's PICANYOL, Sesenta años, etc., *op. cit.*, pàg. 91).
- (33). Carta del 23 de febrer del 1761, ja citada, a VILA PALA, *op. cit.*, pàg. 31. El P. Vilà apunta la possibilitat que les

- gestions davant el monarca anirien a càrrec dels PP. Fernando i Felipe Scio. Veiem, però, que cal referir-se al P. Miró i al P. G. dels Dominics, de qui parlarem tot seguit.
- (34). D'entre les nombroses cartes sobre aquesta qüestió destaca la carta del P. Rector del col·legi de Madrid, citada supra en la nota 32, en què s'història tot el procés de l'enrenou del P. Mirós al seu col·legi.
- (35). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n.º 6, text a l'apèndix documental, n.º III.
- (36). Carta del P. Provincial a A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n.º 3 (text a l'apèndix documental, n.º I), i resposta del P. General al mateix arxiu, Reg. Gen. B 170, pàg. 263, datada el 13 de novembre de 1760.
- (37). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n.º 4.
- (38). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec "Castella", cartes del P. Mirós al P. General, Madrid 9 de maig del 1761, i 22 de novembre 1761. Textos a l'apèndix documental, n.º V.
- (39). Vegi's PUIG, Miquel, *L'Escola Pia i els tombants històrics, "Catalaunia" 187* (març del 1977) p. 2.
- (40). Text transcrit a UNANUA, *op. cit.*, pàgs. 230-231.
- (41). Citat a VILA PALA, *op. cit.*, pàg. 46.
- (42). A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. Joan B. de S. Vidal, n.º 2.
- (43). *Ibidem*, plec "Catalunya", s/n. Text a l'apèndix documental, n.º VI A).
- (44). *Ibidem*, plec "Catalunya", s/n. Text a l'apèndix documental, n.º VI B).
- (45). A.G.E.P., Reg. Prov. 60, plec 26, n.º 2: "Auditis dissentionibus, et scandalis, quae inter nostrates Matriti evenerunt, nihil mirum quam ab ipso Rege pro foundationibus facultatem consequi non valeamus. Praeter foundationem oppidi Bisbalen. et Oloten. etiam instantiis, ac mea delegatione P. Joseph Caballol in Oppido Cambrillensi, tractavit ac perfecit foundationem pinguissimam". Aquesta carta és citada per VILA PALA, *op. cit.*, p. 30 datant-la el 10 de maig del 1761, quan és del 1673. Igualment s'hi afirma haver dat a conèixer per primera vegada aquesta data en el seu llibre sobre el col·legi de Mataró si bé, però, ja figura en el llibre de BAU, Calasanz, *Historia de las Escuelas Pías en Cataluña*, Barcelona, 1951, pàg. 205.
- (46). A.M.O., Secció "Instrucció Pública", plec solt sense lligall: Real despacho de conmutación de las rentas del Hospicio

de la Villa de Olot en aumento de salarios de los dos maestros de latinidad, y erección de nuevas escuelas en la misma Villa", 19 d'agost del 1801, que, però, inclou tots els passos precedents.

APENDIX DOCUMENTAL

I

Carta del P. Provincial de Catalunya al P. General comunicant-li la signatura de les capitulacions, el diseg de trametre a Madrid el P. Rafael Passarell i la necessitat de dirigir-se al P. General dels Dominics. Balaguer, 8 d'octubre del 1760.

"...Factae sunt Capitulationes pro Fundatione Villae Olotensis inter omnes hujus Principatus minime aspernandae. Offerunt pro victu quotannis 400 scuta hispana, et 1500 scuta pro Domo, ac Scholis componendis. PP. Jesuitae, subodorati his, ebulliunt furibundi animos commoventes contra nos (diu Oloti fundationem jesuitae intentant); unde ne mora nostram fundationem deperdat, de consilio PP. graviorum, P. Raphaellem a S. Dominico, si ipse arridet, vel alium ejus loco in Procuratorem nostrae Provinciae apud Regum Hispaniarum pro decretis solicitandis eligam, quam electionem sive in P. Raphaellem, qui videtur excusari, sive in alium, dignetur confirmare P. vestra, ac P. Provinciali Castellae scribere ne hanc impediatur electionem, imo in omnibus Procuratorem nostrum adjuvet. Plurimum huic pusillae Provinciae faveret P. vestra, si litteras commendatitias Rmo. P. Generalis Ordinis Praedicatorum mitteret, qui de Rege nostro Carolo optime meritus, si vellet, posset ab ipso Rege nobis assequi quaecumque decreta..."

A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n° 3.

II

Carta del P. Provincial de Catalunya al P. General, respecte de la tramesa a Madrid del P. Josep Mirós en lloc del P. Rafael Passarell. Mataró, 23 de gener del 1761.

"...Antequam P. Josephum a S. Benedicto Matritem mittere Procuratoris munus acherum, bis scripsi P. Raphaelis supplicans ut illud munus susciperet, bisque mihi respondit negative. Consul Oloti Decanus incessanter clamabat, offerebatque omnes expensas sustinere, si P. Josephus ad hoc munus eligeretur; ad jesuitarum instan-

tias frigescebat paulatim olotensium animus, periculum erat in mora: ideo viso a me R.mo Generali Ordinis Praedicatoris, ejusque socio Lalgrano, de hujus consilio praefatum P. Josephum Matritum misi, supposito P. Vestrae beneplacito, ad quam Balagario mense octobris elapso deliberationem non (...) meam, sed etiam Congregationis meae ac P. Ex-Provincialis Caballol scripsi. P. ille Joseph a S. Benedicto nec illi muneri est insufficiens, nec est diligentiae aspernandae. De numero religiosorum, ac scholarum, dotatione, ac quantitativis cum omnibus circumstantiis foundationis Oloti faciendae notam altera postea faciam P. vestram. Quia actionem olotensem non operatus fuit P. Raphael, ideo improbata a suis sequacibus..."

A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n° 5.

III

Carta del P. Provincial de Catalunya al P. General, historiant la fundació que es pretenia de fer a Olot. Mataró, 31 de gener del 1761.

"Posta transacta gravi feбри oppressus non potui me satis explicare; nunc autem quamvis in lecto detentus concisis verbis P. V. quae potere patefacio. Ubi lectae fuerunt patentes litterae provincialatus, vocavi ad me P. Raphaellem, voluntatem meam illi omnimodi Religioni communem, desiderium optimi mei regiminis in rebus agendis ostendi; hac de re illi commissionem feci pro Fundatione tractanda in oppido de la Bisbal: contentissimus, gratissimusque ad suam commissionem perrexit; interim motus est quidam ex Decurionibus, primus scilicet a Decano Villae Olotensis pro fundatione in ipsamet Villa, ubi recreationis gratia erat P. Joseph a Sancto Benedicto cum duobus discipulis filiis illius Decurionis. Aegrotante tunc temporis Decano Decurione fundationi nostrae adverso; Ut illorum discipulorum pater fundationem possit consequi per repetitas postas, et per ipsum P. Josephum efficaciter petit, ut dicto Patri Josepho tribueretur facultas tractandi, et dictam fundationem perficiendi, alias praefatus Decanus ab infirmitate liberatus Cenatui Praesidens, nec tunc, nec inperpetuum tractari

possit de dicta fundatione, nam ipsi Praesidi Religio Iesuistica omnino chara nostra vero omnino invisita. Tunc temporis desiderabam P. Raphaellem de hac ipsa fundatione curam habere, sed tamen quia valde occupatus in oppido de la Bisbal nullo modo potuit, et quia in mora periculum dabatur, dicto P. Josepho a S. Benedicto, ad publicitatem in villa Olotensi vitandam, facta fuit commissio. Ille dictae Olotensis fundationis promotor de bonis propriis P. Josepho a S. Benedicto centum libras monetae cathalonicae promisit si pro Regio beneplacito assequendo Matritum adire vellet (...?) facta de hac benevola gratuitate tanti benefactoris statim huic negotio optimum P. Raphaellem iudicavi. Hujus P. Idoneitatem dicto benefactori notam feci (...?) iste, et bis P. Raphael per epistolas monitus si Matritum adire vellet, recusavit, ut scripsi, et negotii inchoatio ne tardaretur, et dictarum circumstantiarum ratione perdaretur. Me Congregatione consulta (...?) iudicante, dictus P. Joseph Matritum fuit missus. Iste apud P. Vestram de ineptia calumniatus, et peius de apostasia apud P. Provinciale Castellae ita ut ab isto monitus est P. Rector Matriten. ut ubi pervenerit dictus P. Joseph ob dictam apostasiam recluderetur. Nescio quis tam audax! Hoc litteris a communitate Matriten. mihi missus constat. ..."

A.G.E.P., Reg. Gen., B 209, plec P. F. Plana, n° 6.

IV

Carta del P. Provincial de Catalunya al P. General donant-li noticies de les condicions de les capitulacions així com de l'intent de fundar-hi ja el 1728. Mataró, 10 de febrer del 1761.

"...Oloten. villa in fundationis limine 400 esc. rom. (ut dixi jam) singulis annis promittit, et pro domus, ecclesiae et scholarum fabrica 1500 scuta rom. Initio fundationis quatuor postulat magistros, legentium scilicet, scribentium, cum arithmetica, rudimentistarum grammaticae et rhetoricae. Olotenses aiunt, brevi plusquam duodecim religiosos ali posse, quia est inter populos Principatus hujus ditissimus, et maxime numerosus; duae

tantum adsunt ibi communitates, et iste valde numero-sae. Anno 1728 facta jam fuerat concordia altera, in qua praeter dicta scutata et dum a religiosis nostris missarum fundationes, non admitterentur, pro duodecim sacerdotibus nostris duodecim missae quotidianae promittebantur...”.

A.G.E.P., *Reg. Gen. B 209, plec P. F. Plana, n° 7.*

V

Cartes del P. Josep Mirós al P. General informant-lo de les seves gestions a Madrid prop del P. General dels Dominics. Madrid, 9 de maig del 1761, i 22 de novembre del mateix any, respectivament.

“...P. Dominicae Religionis Generalem pluries visitavi, quis mihi promiserit omni sua potestate uti ad aliquam fundationem promovendam, ac a me petiit in meam Provinciam non redire, sed Matriti degere; adeoque a V. Paternitate enixe rogo ad praedictum Generalem scribat...”.

A.G.E.P., *Reg. Gen. B 209, plec “Castella”, s/n.*

“...Ma tritum jam reverso Ordinis Praedicatorum Admodum Rev.º P. Generali certiozem de ipsius reditu Paternitatem Vestram facere decrevi. Hac de causa a Vestra Paternitate peto, adeundem P. G. qui Matriti subsistet, donec mensis martius anni 1762 elabatur, commendatitias litteras dare dignetur, ut ille decretum ad fundationem Olotum a Rege solum obtinere conetur, quin Supremus Castellae Senatus interveniat; alioquin PP. Jesuitae, quibus acceptissimus est Episcopus, impedire curabunt...”

A.G.E.P., *Reg. Gen. B 209, plec “Castella”, s/n.*

VI

Cartes adreçades al P. General respecte de les dificultats que per a les fundacions suposaren les dissensions internes dels escolapis catalans.

A) Del P. F. M. Reginald Baró O. S. V. M., Barcelona 12 d'octubre del 1761.

"...R. P. Generalis P. Vestra certissime sciat, ac intelligat Schloas Pias, tam in hac Barcinonen. Urbem quam alibi, antea maximae acceptationis esse, et summo honore haberi, nunc vero temporis factae sunt omnibus in sibilum, derisum, et detractionis objectum. Unde populi a foundationibus retrahi possunt; Pio Instituto amici terga vertunt; et devotorum animi frigescunt, ex inde plurima Ordini orta sunt damna, quae per plures annos resarciri non poterunt..."

A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec "Catalunya", s/n.

B) Anònima, Catalunya (...?) de novembre del 1761.

"...Civitatem Mataronen. antea tam aequam, Religio-nique gratam, nunc in summo gradum adversam invenies. Civitates Barcinonen., Gerunden., Vicen., Balagarien., antea Religionem laudibus non paucis illustrantes, nunc contrarias invenies. Foundationes Vallen., Oloten., Bergen., Barcinonen. (nunc recenter vocatam), disturbatas, frustrasque invenies, Bisbalen. non labefactam omnino, sed tamen quid erit, etsi timeam, ignoro. Ipse Cathaloniae Prorex, Marchio de la Mina, antea Religioni patrocinians, os ad os ad Provinciale nostrum dixit (o calamitatem nostram) se, nihil boni ab eo sperare..."

A.G.E.P., Reg. Gen. B 209, plec "Catalunya", s/n.